

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไม้ดอก นับเป็นพืชเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศของเราได้ไม่น้อยเลยทีเดียว เนื่องจากไม้ดอกเป็นพืชที่ให้ทั้งความงามและบางชนิดก็ให้กลิ่นหอมด้วย ไม้ดอกส่วนใหญ่เป็นพืชที่ชอบอากาศชื้นและไม่ร้อนจนเกินไปต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่ดี ซึ่งพื้นที่ทางภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกไม้ดอกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีอากาศดีและเป็นพื้นที่ที่มีอากาศเหมาะสม นับเป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การปลูกไม้ดอก ไม้ดอกที่ได้นำไปเผยแพร่และส่งเสริมให้เกษตรกรชาวไทยภูเขาซึ่งอยู่บนบริเวณพื้นที่ต่างๆ บนภูเขา เป็นการสร้างรายได้และเพื่อให้ชาวไทยภูเขาหันมาปลูกไม้ดอกทดแทนการปลูกฝิ่น ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีเจ้าหน้าที่โครงการหลวงเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งการปลูกไม้ดอกนี้จึงเป็นอาชีพใหม่ให้แก่เกษตรกรชาวไทยภูเขาได้มีรายได้และลดปัญหาเรื่องยาเสพติดได้ อีกทั้งยังทำให้ชาวไทยภูเขารู้จักการประกอบอาชีพสุจริต และกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจให้กับหมู่บ้านของตน ไม้ดอกที่ปลูกได้ก็จะนำมาขายให้แก่โครงการหลวงและพ่อค้าทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ซึ่งทำให้เกษตรกรชาวไทยภูเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

ชาวเขาเผ่าม้งมักมีอาชีพหลักคือการเพาะปลูกและถนัดด้านการค้ามากกว่าชาวเขาเผ่าอื่นๆ ซึ่งแต่เดิมชาวเขาเผ่าม้งก็มีอาชีพปลูกฝิ่นเช่นเดียวกัน ซึ่งฝิ่นถือว่าเป็นพืชหลักที่ทำรายได้ให้แก่ชาวเขาเผ่าม้งได้เป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันชาวเขาเผ่าม้งได้มีการปลูกฝิ่นลดน้อยลงมากทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้มีการปราบปรามพืชเสพติดชนิดนี้และมีการส่งเสริมอาชีพใหม่ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยให้ชาวเขาเผ่าม้งหันไปปลูกไม้ดอกไม้ประดับและพืชผักผลไม้เมืองหนาว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมายและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภูมิอากาศจึงทำให้ชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่เลิกอาชีพการทำไร่เลื่อนลอยและการปลูกฝิ่น (สุจริตลักษณ์ 2538 : 9)

โครงการหลวงเป็นโครงการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นโครงการหลักที่ช่วยเหลือและพัฒนาชาวเขา ซึ่งทรงจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2512 โดยมีคณาจารย์และข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ เป็นอาสาสมัคร ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ.2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้โครงการหลวงมีสภาพเป็นมูลนิธิโครงการหลวง

มีสถานภาพเป็นองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ถาวร มีการบริหารงานภายในคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นในอนาคต

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางเป็นสถานี่อีกแห่งหนึ่งของมูลนิธิฯ ที่เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อลดพื้นที่การปลูกฝิ่น หาพืชอื่นที่มีรายได้มากกว่าฝิ่นมาทดแทนให้ชาวเขาทำกินในพื้นที่อย่างถาวรและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยมีหมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบจำนวน 7 หมู่บ้าน คือบ้านขุนวาง บ้านป่ากล้วย บ้านโป่งลมแรง บ้านโป่งน้อยเก่า บ้านโป่งน้อยใหม่ บ้านห้วยยาว และบ้านขุนแม่วาก รวม 331 ครอบครั้ว จำนวนประชากร 1,597 คน ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงและม้ง โดยดำเนินงานด้านการทดสอบสาริตและการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ได้แก่การส่งเสริมการปลูกไม้ดอก ฝักผลไม้ และชาจีน

ในปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ของศูนย์ ฯ ไม่มีการปลูกฝิ่นเพราะหันมาประกอบอาชีพด้านการเกษตรกับทางศูนย์ ฯ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ จากการปลูกไม้ดอก พืชผักและผลไม้ โดยได้รับปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีในการผลิตและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของทางศูนย์ ฯ โดยเฉพาะไม้ดอกซึ่งเป็นพืชที่มีราคาดีและต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างมาก ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนของเกษตรกรในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์นี้และพื้นที่สูงอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกตลอดจนความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการยอมรับการปลูกไม้ตัดดอกของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์ในการวางแผนและวางแผนแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกภายใต้การส่งเสริมของมูลนิธิโครงการหลวงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานของงานวิจัย

สมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยด้านอื่น ๆ ของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการยอมรับการปฏิบัติตามเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ที่มีต่อการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวงขุนวาง จำนวน 80 ราย หมู่ที่ 12 บ้านขุนวาง ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ จึงมีคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรโดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ รวยและยากจนโดยดูจากรายได้รวมต่อปีของครอบครัว

ขนาดพื้นที่ถือครอง หมายถึง ขนาดของพื้นที่ที่ทำเกษตรได้ พื้นที่ของตนเอง พื้นที่เช่า พื้นที่ที่สามารถเข้าไปทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งอย่างเป็นทางการของเกษตรกร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

รายได้ต่อพืชต่อปี หมายถึง รายได้ที่ได้จากพืชแต่ละชนิดต่อปีจากโครงการหลวงขุนวาง

จำนวนปีที่ปลูก หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรปลูกไม้ดอกกับโครงการหลวงขุนวาง

ไม้ตัดดอก หมายถึง ดอกไม้ที่เกษตรกรปลูกกับโครงการหลวงขุนวางได้แก่ เบญจมาศ (โครงการหลวงขุนวางเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกดอกเบญจมาศเป็นหลัก เนื่องจากว่ามีราคาดีและตลาดมีความต้องการสูง)

โรงเรือน หมายถึง โรงเรือนที่ก่อสร้างขึ้นมาโดยมีพลาสติกคลุมเป็นหลังคาเพื่อไว้ใช้ปลูกไม้ตัดดอก

การได้รับการส่งเสริมการเกษตรและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การได้มีโอกาสพบปะหรือขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง และการได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตรเช่น การอบรม การดูงานและนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ประโยชน์

การติดต่อกับโลกภายนอก หมายถึง การได้เข้าไปในตัวอำเภอแม่วางหรือจังหวัดเชียงใหม่
 การได้รับข่าวสาร หมายถึง การได้รับข่าวสารทางการเกษตรและข่าวสารทั่วไปจาก
 แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์

โครงการหลวงขุนวาง หมายถึง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางหรืออีกชื่อหนึ่งคือสถานี
 วิจัยโครงการหลวงขุนวาง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอก หมายถึง การยอมรับการปฏิบัติแบบต่าง ๆ ของ
 เกษตรกรตามวิธีการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ได้แก่ การเตรียมโรงเรือน การเตรียม
 หลุมปลูก การแต่งทรงต้น การใส่ปุ๋ย การตัดยอด การห่อดอกและการเก็บเกี่ยวผลผลิต

การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับความรู้ด้านการเกษตรนอก
 เนื่องจากแหล่งข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การไปเยี่ยมชมแปลงสาธิตของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและ
 การได้รับการฝึกอบรม

ความสามารถในการอ่าน หมายถึง การอ่านภาษาไทยได้ในระดับคล่อง ปานกลาง น้อย
 และอ่านไม่ได้เลย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นคำทั้งหมด 20 คำ เช่น ไม้ดอก เจ้าหน้าที่ พันธุ์
 เป็นต้น โดยใช้การวัดดังนี้ อ่านได้คล่อง (ผิดไม่เกิน 5 คำ) อ่านได้ปานกลาง (ผิดไม่เกิน 10 คำ)
 อ่านได้น้อย (ผิดเกิน 10 คำ) และอ่านไม่ได้เลย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยด้านอื่น ๆ

- ศาสนา
- อายุ
- สถานภาพการสมรส
- ความสามารถในการอ่าน
- ขนาดของพื้นที่ถือครอง
- แรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน
- ตำแหน่งทางสังคม
- รายได้จากไม้ตัดดอก
- การได้รับข้อมูลข่าวสาร
- การติดต่อกับโลกภายนอก
- การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม

- ความยากง่ายของเทคโนโลยี
- ความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าหน้าที่

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.1 การยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

